

Sygn. akt IV Ca 276/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Mariusz Struski

Sędziowie SO: Dorota Curzydło (spr.), Mariola Watemborska

Protokolant: sekr. sądowy Barbara Foltyn

po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2014 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa M. K.

przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych w W.

o ustalenie

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego
w S. z dnia 18 grudnia 2013r., sygn. akt IX C 74/13

1. oddala apelację,
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 90 (dziewięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 276/14

UZASADNIENIE

Powód M. K. domagał się ustalenia, iż uzyskał w 1999r., pierwszeństwo nabycia nieruchomości w okresie obowiązywania umowy dzierżawy nieruchomości położonych w G. wywodząc, iż pozwana Agencja Nieruchomości Rolnych w W. nie uznaje prawa pierwszeństwa do nabycia nieruchomości z mocy prawa.

Pozwana Agencja Nieruchomości Rolnych w W. wniosła o oddalenie powództwa wywodząc, iż umowa dzierżawy nieruchomości wygasła, sąd nakazał powodowi wydanie nieruchomości, co też nastąpiło w toku postępowania egzekucyjnego. Nadto pozwana wniosła o obciążenie powoda kosztami postępowania sądowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2013 r. Sad Rejonowy w (...) oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej 191,07 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł o następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 1grudnia 1995r. powód wraz z E. K. zawarł z (...) umowę dzierżawy nieruchomości położonej w G..

Umowa dzierżawy ww. nieruchomości została zawarta na okres 10 lat.

Pismem z dnia 6 listopada 2008r. pozwana, jako następcą prawny (...), poinformowała powoda, iż umowa dzierżawy wygasła z upływem czasu na jaki została zawarta i wezwała powoda do wydania nieruchomości.

W dniu 24 czerwca 2010r. Sąd Rejonowy w(...) nakazał powodowi i E. K. wydanie pozwanej ww. nieruchomości.

W dniach 27 czerwca 2012r., 23 listopada 2012r., 17 grudnia 2013r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w (...) A. Ś. wydał pozwanej ww. nieruchomości.

Sąd w sprawie IX C 307/08 oddalił powództwo o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu własności ww. nieruchomości na rzecz powoda.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy zważył, że stosownie do treści art. 189 kpc powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przypomniał, że warunkiem dopuszczalności powództwa o ustalenie jest istnienie po stronie powodowej interesu prawnego. Wyjaśnił, że interes prawny zachodzi wówczas, gdy istnienie niepewność stanu prawnego lub prawa.

W ocenie Sądu pierwszej instancji pomiędzy stronami rozstrzyganego sporu nie istnieje tego rodzaju stosunek prawny, który wywoływałby niepewność łączących strony stosunków, jak również pomiędzy stronami nie istnieje stan niepewności co do prawa. Wskazał, że strony łączyła umowa dzierżawy nieruchomości i Sąd rozstrzygnął kwestie własności ww. nieruchomości, jak również sąd ustalił, czy powodowi przysługiwało względem pozwanej skuteczne prawo do władania nieruchomością. Sąd nakazał powodowi wydanie nieruchomości, a tym samym stwierdził, iż powodowi nie przysługiwało prawo do skutecznego władania nieruchomością. Również Sąd stwierdził, iż powodowi nie przysługiwało prawo żądania zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu własności ww. nieruchomości na rzecz powoda. W tym stanie rzeczy zdaniem Sądu Rejonowego powód nie miał interesu prawnego w niniejszej sprawie w żądaniu ustalenia istnienia stosunku prawnego lub prawa, albowiem mógł w procesie o wydanie nieruchomości osiągnąć w pełni ochronę swych praw. Wskazał, że w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego jeżeli powództwo o świadczenie zostało już między stronami prawomocnie rozstrzygnięte wyrokiem, to nowe powództwo o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa do takiego świadczenia nie może być uwzględnione z powodu braku interesu prawnego

W tych okolicznościach Sąd, z mocy art. 189 k.p.c. oddalił powództwo.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy postanowił zgodnie z art. 98§1 i 3 kpc w zw. z art. 99 kpc w zw. z art. 108§1 kpc w zw. § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wynagrodzenia radców prawnych.

Z wyrokiem nie zgodził się powód, który w apelacji zarzucił nierozpoznanie materiału dowodowego i nieuwzględnienie przez Sąd iż w sprawie IX C 307/08 i IV Ca 339/09 w uzasadnieniu orzeczeń sądy uznały jego prawo pierwszeństwa nabycia nieruchomości. Zarzucił też, iż sąd błędnie ustalił że pomiędzy stronami nie istnieje taki stosunek prawny, który wywołałby niepewność łączących stron stosunków jak też, że między stronami nie istnieje stan niepewności prawa. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania ewentualnie o przeprowadzenie dowodu z akt wskazanych w toku procesu i zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości.

Pozwana w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Mimo wadliwości argumentacji Sąd pierwszej instancji trafnie ocenił, że w rozpoznawanej sprawie powód nie wykazał istnienia interesu prawnego w ustaleniu.

Podkreślenia wymaga, że postępowanie apelacyjne mimo, że jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego co oznacza, że sąd drugiej instancji ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. W konsekwencji może, a jeżeli je dostrzeże – powinien, naprawić wszystkie naruszenia prawa materialnego, niezależnie od tego, czy zostały wykryte w apelacji, pod warunkiem, że mieszczą się w granicach zaskarżenia. Sąd drugiej instancji nie może ograniczać się jedynie do oceny zarzutów skarżącego, lecz musi dokonać ponownych, własnych ustaleń, a następnie poddać je ocenie pod kątem prawa materialnego (por m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia lutego 2012 r. IV CSK 290/11 LEX nr 1136006, z dnia 13 marca 2012 r. II PK 173/11 LEX nr 1211151). W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy badał więc dopuszczalność powództwa o ustalenie.

Warunkiem sine qua non dopuszczalności określonego w art. 189 k.p.c. powództwa o ustalenie jest istnienie interesu prawnego w ustaleniu. Badając istnienie tej przesłanki Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że powód nie posiada interesu prawnego w ustaleniu, że w roku 1999 w okresie obowiązywania umowy dzierżawy uzyskał pierwszeństwo nabycia dzierżawionej nieruchomości m.in. dlatego, iż w procesie o wydanie mógł uzyskać pełną ochronę swych praw. Ze stanowiskiem tym nie sposób się zgodzić. Wprawdzie w doktrynie i orzecznictwie ugruntował się pogląd, że w sytuacji gdy osoba zainteresowana może w innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swych praw nie sposób mówić o istnieniu interesu prawnego to jednak sytuacja taka nie zachodzi w rozpoznawanej sprawie. Powód nie twierdzi bowiem, że nabył nieruchomość co do której przysługiwało mu prawo pierwszeństwa (wtedy niewątpliwie ochrony swych praw mógłby domagać się w drodze powództwa o wydanie nieruchomości) lecz domaga się ustalenia że prawo pierwszeństwa przysługiwało mu w 1999 r.

Sąd Okręgowy nie zgadza się także z argumentacją Sądu Rejonowego przytoczoną na uzasadnienie oceny, że między stronami nie istnieje tego rodzaju stosunek prawny, który wywołałby niepewność łączących strony stosunków prawnych.

Sąd Okręgowy podziela przytoczone poglądy Sądu Najwyższego, że interes prawny jest obiektywną potrzebą uzyskania konkretnej ochrony, wywołaną rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem sfery prawnej podmiotu prawa cywilnego (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2002 roku, sygn. IV CKN 769/00 i z dnia 15 października 2002 roku, sygn. II CKN 833/00) oraz, że interes ten istnieje zawsze już wtedy, gdy istnieje obiektywna niepewność co istnienia stosunku prawnego lub prawa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 roku, sygn. III CSK 138/11). Jednak w okolicznościach rozpoznawanej sprawy powód nie uprawdopodobnił, że istnieje rzeczywista potrzeba udzielenia ochrony prawnej w wyniku ustalenia istnienia (nieistnienia) prawa lub stosunku prawnego. Powód domagał ustalenia, że w przeszłości (w roku 1999) przysługiwało mu prawo pierwszeństwa nabycia nieruchomości, którą dzierżawił na podstawie umowy z dnia 15 listopada 1995 r. Ani w pozwie, ani w toku postępowania powód nie wskazał na czym polega jego interes prawny w ustaleniu tego stosunku prawnego z przeszłości a interes ten nie wynika w sposób oczywisty z okoliczności sprawy – powód nie jest już bowiem dzierżawcą nieruchomości (umowa dzierżawy wygasła z dniem 1 grudnia 2005 r.) a tylko dzierżawcy nieruchomości przysługiwało prawo pierwszeństwa (art. 29 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1700 ze zm.).

Wobec powyższego uznając powództwo za niedopuszczalne a wyrok Sądu Rejonowego za odpowiadający prawu - Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację i zgodnie z zawartą w art. 98 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik procesu zasądził od powoda jako strony przegrywającej na rzecz pozwanego koszty postępowania apelacyjnego, na które składa się wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości określonej 8 § 12 ust. 1 pkt 1 i § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz. 490)